

INNOVATIVE
WORLD

ILG'OR PEDAGOG

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI

- EXACT
- NATURAL
- MEDICAL
- TECHNICAL
- ECONOMICS

- PHILOLOGICAL
- PEDAGOGICAL
- MILITARY
- SOCIAL SCIENCES
AND HUMANITIES

2025

Google Scholar

zenodo

Andijan, Uzbekistan

+998945668868

<https://innoworld.net>

INNOVATIVE
WORLD

ILG'OR PEDAGOG

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI
TO'PLAMI

2- JILD, 1 - SON

2025

Google Scholar

 [®] digital object
identifier

ResearchGate

zenodo

 ADVANCED SCIENCE INDEX

ADVANCED SCIENCE INDEX

 OpenAIRE

 Academic
Resource
Index
ResearchBib

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

TO'QIMACHILIK SANOATIDA KLASTERLARGA ASOSLANGAN MILLIY IQTISODIYOT

Anvarov Sherzodbek Dilmurod o'g'li
Tadqiqotchi

Annotatsiya: O'zbekiston to'qimachilik sanoati milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda yetakchi rol o'ynashi va uning tarkibida muhim o'rin egallashi mumkin bo'lgan asosiy tarmoqlardan biridir. Jahon iqtisodiyotini tavsiflovchi globallashuv jarayonlari va xalqaro raqobatning kuchayishi klasterlarga asoslangan siyosatga o'tishdan iborat bo'lgan raqobatbardoshlikni boshqarish paradigmasini o'zgartirishning obyektiv shartiga aylandi.

Kalit so'zlar: to'qimachilik sanoati, globallashuv jarayonlari, iqtisodiyot, xalqaro raqobat, klaster, xorijiy tajriba, milliy iqtisodiyot.

Аннотация: текстильная промышленность Узбекистана является одной из основных отраслей, которая может играть ведущую роль в развитии национальной экономики и занимать важное место в ее структуре. Процессы глобализации и усиление международной конкуренции, характеризующие мировую экономику, стали объективным условием смены парадигмы управления конкурентоспособностью, заключающейся в переходе к кластерной политике.

Ключевые слова: текстильная промышленность, процессы глобализации, экономика, международная конкуренция, кластер, зарубежный опыт, национальная экономика.

Annotation: the textile industry of Uzbekistan is one of the main industries that can play a leading role in the development of the national economy and occupy an important place in its structure. Globalization processes characterizing the world economy and increased international competition have become an objective condition for changing the paradigm of competitiveness Management, which consists in the transition to cluster-based policies.

Keywords: textile industry, globalization processes, economy, international competition, cluster, foreign experience, national economy.

Jahon iqtisodiyotida globallashuv jarayonlari va xalqaro raqobatning kuchayishi klasterlarga asoslangan siyosatga o'tishdan iborat bo'lgan raqobatbardoshlikni boshqarish paradigmasini o'zgartirishning obyektiv shartiga aylandi. Globallashuv natijasida ishlab chiqarish omillari harakatchan bo'lib bormoqda, mamlakatlar o'rtasidagi raqobat kuchaymoqda, shuning uchun nafaqat innovatsiyalar va ta'lim, balki korxonalar o'rtasidagi

munosabatlar ham raqobatchilardan ustunlikni rivojlantirish va saqlab qolish uchun muhimdir.

Xorijiy tajriba shuni ko'rsatadiki, klasterlik yondashuv butun dunyoda ham milliy, ham mintaqaviy iqtisodiyotlarning raqobatbardoshligini oshirish siyosati sifatida tan olingan. Klaster yondashuvini amalga oshirish bo'yicha tadbirlar klasterlar sifatida belgilanishi mumkin va bu davlat va jamoat institutlari tomonidan korxonalarni klasterlarga birlashtirish va ular o'rtasida norasmiy munosabatlar va tarmoq hamkorligini o'rnatish maqsadida amalga oshiriladigan tashkiliy-iqtisodiy chora-tadbirlar majmuasidir. Bugungi kunda jahon iqtisodiyotidagi ko'plab rivojlangan va hukmron mamlakatlarning tajribasi raqobatbardoshlikka erishish va jahon bozorlariga chiqishga birinchi navbatda izchil islohotlar, iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirish va diversifikatsiya qilish, yangi yuqori texnologiyali korxonalar va tarmoqlarning jadal rivojlanishini ta'minlash, iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va texnik yangilashni jadallashtirish orqali erishish mumkinligini aniq ko'rsatmoqda. mavjud imkoniyatlar.

O'zbekiston to'qimachilik sanoati milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda yetakchi rol o'ynashi va uning tarkibida muhim o'rin egallashi mumkin bo'lgan asosiy tarmoqlardan biridir. Sanoatning jozibadorligi barqaror xom ashyo bazasining mavjudligi, paxta tolasining yuqori sifati, energiya resurslarining arzon narxlari, malakali mehnat resurslari, qo'llab-quvvatlash va respublika hukumati tomonidan yaratilgan qulay sharoitlar bilan belgilanadi.

Klaster yondashuvining "otasi" "Mamlakatlarning raqobatdosh afzalliklari" asari muallifi M.Porter hisoblanadi. Aynan shu asarida u ba'zi hududlar klasterlar tufayli boshqalarga qaraganda yaxshiroq rivojlanayotganini ta'kidlaydi. Shu bois klasterlar hududlar iqtisodiy siyosatining yangi elementiga aylandi. M.Porterning fikricha, klaster sinergiya asosida ishlaydi, bular o'zaro bog'liq bo'lgan kompaniyalar, ixtisoslashgan yetkazib beruvchilar, xizmat ko'rsatuvchi provayderlar, tegishli tarmoqlardagi firmalar, shuningdek, ularning faoliyati bilan bog'liq bo'lgan tashkilotlarning (masalan, universitetlar, standartlashtirish) geografik jihatdan to'plangan guruhlar. agentliklar, shuningdek, savdo birlashmalari) raqobatlashadi, lekin ayni paytda birgalikda ishlaydi.

Biznes vakillari global maqsadga erishish — nafaqat o'z biznesini, balki butun mintaqani rivojlantirish, o'sish uchun zarur shart-sharoitlarni ta'minlash uchun o'z raqobatchilari bilan hamkorlik qilish va birlashishga tayyor bo'lishlari kerak. Sanoatning rivojlanishiga yordam beradigan geografik konsentratsiya yoki sharoitlar, iqlim, biznes vakillarining yetarli soni va ishlab chiqarishning muayyan ixtisoslashuvi ham muhim hisoblanadi. Klaster biznesni rivojlantirish uchun barcha zarur shart-sharoitlarni

ta'minlashi kerak: infratuzilmani yaxshilash, ta'limni rivojlantirish, ichki va tashqi aloqalarni o'rnatish. Klasterdagi asosiy narsa — bu Synergy, ya'ni yaxshiroq bo'lish uchun umumiy maqsad ekanligini ta'kidlash mumkin. To'qimachilik korxonalarini rivojlantirishga klasterlik ilmiy yondashuvning afzalliklari ko'plab sinergik effektlardir. I.Ansoff sinergetik effektlarni kompaniyaning qo'shimcha foyda olish yo'nalishlariga muvofiq tizimlashtirdi. U savdo, operatsion, investitsiya va boshqaruvning sinergik ta'sirini ajratib ko'rsatdi. Boshqaruvning sinergiyasi yangi mahsulotlarni ishlab chiqish yoki yangi sanoatga kirish vaqtida namoyon bo'ladi.

Shu bilan birga, ilgari to'plangan tajriba va bilimlar korxona yangi raqobat muhitiga kirishda paydo bo'ladigan yangi muammolarni hal qilishga yordam beradi. Boshqaruv malakasi raqobatdosh ustunlikning eng muhim manbaidir. To'qimachilik sanoatida klasterlashtirish mikro darajada, to'qimachilik sanoatida, biznesni tashkil etish va yuritishda, xom ashyo va oraliq iste'mol materiallari (kimyoviy, shtapel tolalar, paxta, iplar, gazlamalar) importiga bog'liqlik mavjuddir. Xomashyo va oraliq iste'mol tovarlari narxlarini tannarx zaxiralariga ta'sir qiladi va shunga mos ravishda xarajatlarni kattalashtiradi, bu esa to'qimachilik ishlab chiqarishining tannarx komponentini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

Butun jahon intellektual mulk tashkiloti tasnifiga ko'ra, intellektual mulkka asoslangan ijodiy sohalar (reklama, kolleksion, kino sanoati, musiqa va boshqalar), sahna san'ati, nashriyot, dasturiy ta'minot, radioeshittirish, tasviriy va grafika san'ati, tegishli sanoat (raqamli texnologiyalar, musiqa asboblari, nashriyot, fotografiya san'ati) va qisman mualliflik huquqi bilan himoyalangan sanoat (arxitektura, engil sanoat, mashinasozlik, moda, uy-ro'zg'or buyumlari, o'yinchoqlar) ijodkorlik tarmoqlari modellari ishlab chiqarilgan mahsulot yoki xizmat ijodkorlikning muhim qismini o'z ichiga olgan tarmoqlarni hisoblanadi. To'qimachilik sanoatida ijodiy tarmoqlarni joriy etishning samaradorligi quyidagilar bo'lishi mumkin:

- sanoat mahsuldorligini oshirish, yangi bozorlarga chiqish va jozibadorligini oshirish;

- aholining ijtimoiy harakatchanligi darajasida investorlar uchun hamkorlikning yangi mintaqalararo shakllarini yaratish, ijodiy klasterlarni shakllantirish, ijodiy tadbirkorlikni rivojlantirishni faollashtirish, ilmiy-tadqiqot va ta'lim faoliyati intensivligini oshirish, madaniy sohadagi hamkorlikni takomillashtirish,

Sanoatda konseptual yondashuvlarning zamonaviy rivojlanishida raqobatni rivojlantirish nazariyalariga alohida o'rin berilishi kerak.

To'qimachilik sanoati korxonalari uchun, birinchi navbatda, jahon bozori va innovatsion rivojlanishning texnologik tendensiyalarini hisobga olgan holda, aqlli ixtisoslashuv asosida sanoatni rivojlantirishni strategik

rejalashtirish tizimiga innovatsion yondashuvlarni joriy etish haqida gapirish kerak. O'ylaymizki, to'qimachilik ishlab chiqarishni tashkil etishda Smart yondashuvlar yordamida xususiyatlarni o'zgartirish uchun ichki va tashqi rag'batlarni boshdan kechiradigan faol "aqlli" materiallardan foydalangan holda aqlli kiyimlarni yaratish orqali texnologik yoki innovatsion yutuq ta'minlanadi. To'qimachilik sanoatining innovatsion rivojlanishi yuqori sifatli raqobatbardosh kadrlarni shakllantirish va undan foydalanish samaradorligi bilan bog'liq bo'lishi kerak. Aynan innovatsion mehnatdan foydalanish, ya'ni yangi ilg'or bilimlar, malaka va ijodiy ko'nikmalar, kadrlarning yuqori kasbiy mahoratidan foydalangan holda mehnat faoliyati bo'lib, zamonaviy matolarda ijtimoiy ehtiyojlarni qondirish orqali katta samara foydaga erishish mumkin.

Adabiyotlar:

1. Abduxalimovna, A. Z., & Nabiyeovich, I. I. (2021). Organization of Long-Term Asset Accounting on the Basis of International Standards. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 2(11)
2. Федоров С.И. Кластерная политика и инновационная активность промышленных предприятий / Вестник Московского университета. Серия 6. Экономика. 2021. № 4. С. 161–185
3. Агафонов В.А. Региональные инновационные кластеры / Региональная экономика и управление: электронный научный журнал. 2015. №3(43).
4. Валитова Л.А., Шарко Е.Р., Шерешева М.Ю. Выделение промышленных кластеров на основе анализа бизнессвязей: пример текстильной отрасли / Управленец. 2021. Т. 12, № 4. С. 59–74
5. Шаповалова Е.Б. Кластеры в текстильной и легкой промышленности Российской Федерации / Наука и бизнес: пути развития. 2020. № 5 (107). С. 49– 52.